בסייעתא דשמיא

שיעורים
בפרשת וירא

העלהו ולא שחטהו

עקידת יצחק ועבודת האדם בחיי היום יום
חלק ראשון

שנשמעו מפי רבינו

רבי אליהו רוזמרין שליט"א

אור עולם בית מדרש למחשבה

פרשת וירא תשפ"ז ירושלים עיר הקודש

לקבלת שיעורי הרב במייל
וכן להצטרפות לרשימת התפוצה

ניתן לשלוח מייל לכתובת

lemala2626@gmail.com

או לחץ כאן

תוכן העניינים

א פתיחה והמסגרת להבנת העקדה00:00
ב אב ובנו במוצאי שבת01:30
ג להישמר גם מכוחו של היצר הטוב03:13
ד בין הסכין של האדם לחרב שפוגעת בזולתו04:21
ה המזבח והאיסור להניף עליו ברזל06:36
ו שני הכהנים וטהרת הכלים08:07
ז המזבח כמקום החיים והשלום10:45
ח השאלה בדברי העלהו ולא שחטהו12:58
ט המרחק בין העלאה לשחיטה14:30
י הקשבה לגבול שבעבודת החינוך16:36
יא אל תשלח ידך ואל תעש לו מאומה17:25
יב ההקרבה של הרצון להקריב19:24
יג הסכין המופנית כלפי האדם עצמו21:44
יד הנזיר כקדוש וכחוטא22:20
טו תפילה והקשבה לגבולות העבודה23:42
טז דברי האור החיים ומיגון המטרה25:18
יז השפעת הספרדית כמשל לכוח שפוגע26:12
יח סיום החלק הראשון28:12

א פתיחה והמסגרת להבנת העקדה

פרשת וירא תשפ״ז. ירושלים עיר הקודש. שם השיעור היום **העלהו ולא שחטהו**. בשיעור היום ניתן היום הבנה חדשה בכל מעמד עקידת יצחק. מה המשמעות הנוגעת לחיי היום יום. המשפט המנחה של השיעור **העלהו ולא שחטהו** התבאר כמה הדברים נוגעים לכל אדם בחיי היום יום ודבר שהשתרש והתחדש על ידי עמוד העולם אברהם אבינו. יש להקדים, כפי שאנחנו מקדימים תמיד, שכל מה שנדבר כאן היום מדובר על הבנת בני האדם כמונו בסיפורי התורה הקדושה, בתפיסת עולמנו, כמה שאנחנו יכולים לדבר על עקידת יצחק לעבודת השם בחיי היום-יום.

כמובן שאין כאן שום הבנה ופרשנות, חס ושלום, על אברהם אבינו, יצחק אבינו, כל רבותינו. גדולי ועמודי העולם. אנחנו מסבירים את הדברים כפי שחז״ל, ספרי המוסר, ספרי העבודה הורידו לנו והרשו לנו לדבר בכדי ליישם את הדברים בחיי היום-יום, ולא יותר מזה. את המסע היום נעשה באמצעות סיפור על האבא יעקב עוזר, איך שהוא מתנהל עם בנו הקטן שמואל, וננסה באמצעות דברי התורה הקדושה להוריד את הדברים הלכה למעשה.

ב אב ובנו במוצאי שבת

אז הנה, מוצאי שבת, הנרות של הבדלה כבר כבו, אבא יושב ליד השולחן, הגמרא פתוחה לפניו, ולידו יושב בנו שמוליק בן התשע. טוב, אבא, יעקב עוזר, אברך חשוב, ירא שמיים, אדם שקם כל יום תיקון חצות, כבר עשר, חמש עשרה שנה, לא מדבר דברים בטלים. הוא אדם עמל בתורה, עמל בחסידות, עמל בעבודת השם. כל מי שמכיר אותו יודע, יעקב עוזר, משהו מיוחד, משכמו ומעלה מכל העם.

הוא יושב עם בנו שמוליק בן התשע, השעה עשר וחצי בלילה. שמוליק עייף, העיניים של שמוליק נעצמות, והראש שלו נופל. האבא מחזיק אותו בכתף, מלטף אותו באהבה. שמוליק, עוד עמוד אחד. בוא נספיק רק עוד עמוד אחד. שמוליק, הרי אתה ודאי רוצה לגדול תלמיד חכם, הרי זה כל שאיפתנו בעולם. ככה הוא מעודד את שמוליק. זה הסצנה שאני רוצה לפתוח בו את השיעור.

הסצנה הזאת, מצד אחד היא מעוררת באנשים התפעלות, איזה מסירות, איזה אבא, איזה אהבת תורה. איפה עוד רואים כאלה אברכים בדורנו? אבל מצד שני יש משהו צורב. משהו בתמונה. כואב הלב. ילד בן תשע, עשר וחצי בלילה. מה עכשיו? הוא לא שם. נכון, הוא מבין, הוא יודע, הוא מכיר, אבל עכשיו הוא לא שם. והאבא, יעקב עוזר, הוא כולו שם.

הרי באמת מה יש? פותחים שבוע. איזו מתנה גדולה יותר אפשר לתת לילד מאשר עוד עמוד גמרא שיבוא מוכן לשיעור, לשבוע הבא, לסוגיה, שהוא יהיה בעניינים.

ג להישמר גם מכוחו של היצר הטוב

אז הנה, אנחנו רגילים כל החיים לדבר על הפחד מן היצר הרע. אנחנו רגילים כבר ויודעים שכסף, כבוד, תאוות ושליטה. נכתבו ספרים רבים ושיחות מוסר רבים נאמרו על כך. אבל רבותיי וחברים, מה קורה כשאנחנו צריכים להזהיר אדם חס ושלום בפני היצר הטוב? לפעמים היצר הטוב הוא זה שאנחנו צריכים להישמר ממנו. והדברים לכאורה נשמעים מקוממים. כיצד ניתן לומר דבר כזה?

אז הנה, הנה האברך. הוא למד שנים על גבי שנים של עבודה. הוא הכניס את עצמו, ביטל את כל תאוותיו. הוא אוהב רק תורה, רק תפילה. אנחנו רואים לפנינו אדם מורם מעם, אדם ששומר על הפה, אדם ששומר על העיניים, אדם ששולט בעצמו, אדם שלימד את השרירים ואת העצמות שלו עבודת השם [לא ברור]. אבל האדם הזה, ישנם פעמים שהוא צריך ללמוד שכאשר הוא בא במגע עם אנשים אחרים, לא כל האנשים, לא כל הזמנים שווים ולא כולם מבינים ולא כולם נמצאים במדרגה שלך.

ד בין הסכין של האדם לחרב שפוגעת בזולתו

ישנם, ופה המפתח, הכוח, החרב, הסכין שחותכת באדם, הסכין שמרימה את האדם במדרגות, עלולה חס ושלום בפעמים רבות להפך לחרב פיפיות לבני אדם אחרים שאינם מורגלים ואינם מבינים ואינם מכירים כזה סוג דרגה. והדברים נאמרים כמובן לא לבני העלייה המועטים, רק לכל אחד ואחד. כל אחד מפתח לעצמו מקומות שבהם הוא אומר לעצמו לא, הוא מכניע את עצמו, הוא מכופף את עצמו, הוא מכניס שנים של עבודה.

אבל כשהמציאות הזאת פוגשת אנשים שאינם במקומו, הסכין נהפכת חס ושלום לחרב. כשמדובר באברך שעבד על שמירת העיניים 20 שנה, האדם הזה מלומד ומרגיל את גופו לשמוע את המילה לא. כשהוא עומד מול ילד, כשהוא עומד מול מישהו שלא נמצא במקום שהוא נמצא, הסכין המקודשת שהוא קידש אותה בעשר קדושות עלולה חס ושלום להיהפך לחרב. כשהאבא הרגיל את עצמו ללמוד ארבע שעות רצופות, הוא כבר קנה את זה.

זה השריר שלו כבר למד את זה. אבל במקום שהדבר הזה עדיין לא התקדש במדרגה שלו, הרי שהגישה הזאת והעוצמה הזאת עלולה חס

ושלום לרסק נפשות שאינם נמצאים במקום הזה. ומכאן האחריות הגדולה שככל שאדם מתעלה בכל מדרגה, בכל תחום, בתורה, בחסידות, בעבודת השם, בעבודת המידות, בכל תחום בחיים שאדם עולה ומתעלה, ככל שהשנים חולפות והוא מתעדן יותר, הרי שאחריותו גוברת, כי הכוח והעוצמה שיש בידיו מסוכנת יותר.

ואכן כך, זוהי התמונה שאנחנו רואים את רבי יעקב עוזר בעשר וחצי בלילה. הוא מנסה לדחוף את שמוליק. עוד עמוד. עוד עמוד. אחרי שנים רבות. כמה מוצאי שבתות שרבי יעקב עוזר עצמו, קרע את עצמו בשביל התורה. ועכשיו, כשהוא עומד מול הילד שעדיין לא נמצא במקום הזה, הרי שחס ושלום, בחוסר תשומת לב, הסכין המקודשת נהפכת לחרב.

ה המזבח והאיסור להניף עליו ברזל

ונבוא ונעמיק בדברים ונאמר, כל אדם בעולם הזה, שדרכה כף רגלו, בעבודת השם יודע שמקום המקדש, מקום בית המקדש, המרכז של בית המקדש, מרכז מקום העבודה זה מקום המזבח. מה יש במזבח? במזבח מקריבים קורבנות. עבודת השם דורשת מאדם להקריב את עצמו. יש שם הרבה דם, תורה, עבודת השם, תפילה, ויתור, עין טובה. כל המעלות וכל הרצונות הנכספים, כולם דורשים מאדם הקרבה.

הקרבה ממש. זה מקום המזבח, מקום שיש בו שחיטה ודם. אבל הנה, בואו נשים לב. בגלל שהקדוש ברוך הוא מכיר את האדם, בגלל שהקדוש ברוך הוא מכיר את דרך פעולתו של האדם, לכן במקום המזבח נכתב שאסור להניף עליהם ברזל. וכתוב במשנה במסכת מידות, ולמה? שהברזל נברא לקצר ימיו של אדם, והמזבח נברא להאריך ימיו של אדם. **אינו בדין שיונף המקצר על המאריך**.

הנה, התורה מזכירה לאדם, המקום הזה שבו אתה נשחט. המקום הזה שבו אתה מקריב ומקיז דם, זה המקום לדעת שזה רק קורבנות, אבל יש חיי אדם. חיי אדם לא נעקדים על המזבח. **אינו בדין שיונף המקצר על המאריך**.

ו שני הכהנים וטהרת הכלים

ונדגים את הדברים באמצעות הסיפור המפורסם במסכת יומא בדף כ״ג. כידוע, אחת העבודות החביבות בבית המקדש היה הרמת הדשן בבוקר. בתחילה מספרת הגמרא לא היה פיס. חכמים, לא תקנו פיס בבית המקדש. כל הקודם זוכה. כל מי שקדם והיה במזבח במקום של תרומת הדשן זכה בעבודה המקודשת. פעם אחת. [בלהט העבודה?]. שני כהנים

רצו בקדושה, בהתלהבות. הם הולכים לזכות לעשות מצוות תרומת הדשן.

שניהם בוערים באהבת ה'. וכשהם הגיעו למעלה, ואחד מהם ראה שהשני מקדים אותו, הוא תקע סכין בליבו והרג אותו. מה יש בסיפור הזה? מה רואים בסיפור הזה? ההתלהבות של כהן שעולה לתרומת הדשן זה כהן שכולו מסור ודבוק בעבודה, בעבודת ה', בעבודת המזבח. אבל יש רגעים שהעבודה הזאת שאדם מלומד לקרוע את עצמו בבוקר כשהוא קם מוקדם לתרומת הדשן, שבעבודה שלו הוא עלול לרצוח מישהו אחר.

אבל הסיפור לא נגמר כאן, הסיפור רק מתחיל כאן. כאשר כולם נזדעזעו ממה שקרה, עמד רבי צדוק על מעלות האולם. הוא בכה ועורר את הציבור בזעזוע בסיפור הנורא שקרה כאן. בתוך המהומה, האבא של הנרצח ניגש וראה את בנו המפרפר בין חיים למוות, וראה שבנו עדיין חי. הוא הוציא את הסכין והוא אמר, מהרו, הוציאו את הסכין מבני, כדי שלא נצטרך להטביל את הכלי, שלא יטמא בטומאת מת.

ופה הגמרא מסיימת במשפט מצמרר. **ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים**. **ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים**. **ללמדך שקשה עליהם טהרת כלים יותר משפיכות דמים**. עומדים כאן באבא שכולו אפוף דבקות וקדושה סביב מקום המזבח. טהרת המזבח. טהרת הכלים. זה לא אבא קל דעת. זה אבא שעבד ועמל במשך שנים רבות על יראת הרוממות. על מה פירוש מקום המזבח.

על מה פירוש כלי שנטמא בטומאת מת. עד כדי כך שכשעומד מול בנו הנרצח ועומד למות מן העולם, הוא ממהר לקחת את הכלי לשמור עליו שלא יטמא. זה האבא שבעשר וחצי בלילה הוא מנסה בכל כוח. הבן שלו מפרפר, אבל אולי, אולי עוד דף, אולי עוד עמוד. ללמדך שקשה עליהם טהרת הכלים.

ז המזבח כמקום החיים והשלום

חברים, **המזבח הוא מקום החיים**. הגמרא אומרת במסכת סנהדרין שהאדם נברא ממקום המזבח. ובמסכת גיטין בדף צ׳ אמרו חכמים שאפילו מזבח מוריד דמעות על המגרש אשתו ראשונה. הלשון של רש״י בשם המכילתא בסוף פרשת יתרו על הפסוק מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה אז הוא מביא את המשנה במסכת מידות שהזכרנו כבר. שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם.

ועוד, שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמיים. לפיכך לא יעבור עליו כורת ומחבל. והרי הדברים קל וחומר. ומה האבנים שאינם רואות והן לא שומעות ולא מדברות? על ידי שמטילות שלום, אמרה

התורה, לא תניף עליהם ברזל. המטיל שלום בין איש לאשתו, בין משפחה למשפחה, בין אדם לחברו, על אחת כמה וכמה שלא תבוא פורענות. בואו נשים לב, חברים. המקום שבו נשפכים נהרות של דם, שהאדם מקריב את תמצית דמו וחלבו.

במקום המזבח, בן אדם עמל ועבד שנים על גבי שנים של עבודה. באותו מקום אומרת התורה, ולא תניף עליהם ברזל. באותו מקום אומרת התורה, מעם מזבחי תקחנו למות. לא ניתן להרוג אדם במקום המזבח. בספר מלכים מסופר פעמיים. על כך, על אדוניהו שברח מפני שלמה. ועל יואב שברח מפני שלמה. על אדוניהו כתוב, ויקום וילך ויחזק בקרנות המזבח. עד ששלמה המלך נשבע לו שלא יהרוג אותו.

קרנות המזבח זה מקום החיים. אצל יואב כתוב, וינוס יואב אל אוהל השם ויחזק בקרנות המזבח. ובניהו בן יהוידע אומר אליו, כה אמר המלך צא, ויואב עונה לו, כי פה אמות. הסוגיה הזאת נידונת בחז״ל, והיא נושא בפני עצמו. אבל הנה שוב המקום שבו נפגשים נהרות של דם, היא המקום של השלום. הקדוש ברוך הוא מלמד אותך דווקא במקום שהקזת את מיטב דמך, היא המקום שאתה צריך לדעת להבדיל בין קורבן לבין נפש אדם שיכולה חס ושלום למות.

ח השאלה בדברי העלהו ולא שחטהו

ומכאן אחרי ההקדמות נוכל להגיע לפרשת העקדה. עקדת יצחק. הפרשה שעליה מושתתת עם ישראל. רק נקדים לפני שנגיד את התורה שאנחנו רוצים להוריד כאן. יש לכם שאלה פשוטה שכל אחד אמור לשאול. רש״י מביא, נקריא את הלשון של רש״י מחז״ל. אמר לו אברהם, אפרש לפניך את שיחתי. אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע. וחזרת ואמרת, קח נא את בנך.

עכשיו אתה אומר לי, אל תשלח ידך על הנער? אמר לו הקדוש ברוך הוא, לא אחלל בריתי ומוצא שפתי לא אשנה. כשאמרתי לך כך, מוצא שפתי לא אשנה, **לא אמרתי לך שחטהו, אלא העלהו**. אסקתיה אחתיה. כלומר, לא אמרתי לך ככה לשחוט, אמרתי לך לעלות. וכאן הבן שואל, שאלה שכל ילד שואל. ממה נפשך? אם זה היה ברור מה שהקדוש ברוך אמר על אברהם אבינו, תעלה אותו, אז איך אברהם אבינו חס ושלום לקח סכין?

ואם הקדוש ברוך הוא לא אמר לאברהם אבינו, רק כן היה משתמע שצריך להקריב אותו לעולה, אז מה כוונת הקדוש ברוך הוא כאן? מהו השיח בין הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו? כאן מסתתר העומק של כל מה שאנחנו רוצים להסביר במאמר הזה. באמת קיים בעולם פער גדול בין העלהו לשחטהו, והדבר הזה לא ברור ולא מתפרש אף פעם. מאוד קשה

לדעת אותו, וכאן מעלתו הנשגבת של אברהם אבינו, שידע לשמוע את כל המהלך.

ט המרחק בין העלאה לשחיטה

ונסביר, כפי שאמרנו, כל אדם מצווה על ידי הקדוש ברוך הוא לחנך את בנו, לעקוד אותו, לקדש אותו, להוציא ממנו את המידות הרעות, להקריב אותו לגבוה על המזבח של אהבת תורה ויראת שמיים. כפי שהקדמנו בתחילת הדברים, אנחנו מסבירים כאן את הדברים במדרגות שאנחנו מבינים. אנחנו משתמשים בסיפור של אברהם אבינו כדי להבין את מדרגתנו. כל אדם מצטווה להעלות את הבן שלו, להעלות אותו לגבוה, לעולה.

תורה, תפילה, שנים של חינוך, שנים של לימוד של מסירות נפש. אבל כאן, כפי מה שניסינו להסביר, כשאנחנו מדברים על אדם שהוא עובד על עצמו בעבודת השם, אדם שקורע מעצמו, אדם שמלומד להוציא דם, כשאנחנו מדברים על המדרגה של אברהם אבינו שהוא איש שכל מציאותו הוא עבודת השם, אז אוטומטי ברגע שהוא מעלה את הילד, ברגע שהוא מעלה את הילד למקום המזבח, אוטומטי ההעלאה הזאת מוציאה דם.

אוטומטי ההעלאה הזאת מלווה בשחיטה. כי המרחק שבין ההעלאה לבין הוצאת הדם היא העבודה של האדם שנדרש ממנו מצד אחד אחרי עבודה של שנים. מה זה אומר שילד קם מאוחר? איך ייתכן שילד לא אוהב ללמוד? זה אמת לאמיתה. זה אבא שהקיז מעצמו המון דם. אבל ההעלאה הזאת יכולה חס ושלום להפך להוצאת דם, לשחיטת הילד. המקום שהקדוש ברוך הוא אומר, והעלהו לעולה, לא אמרתי לך שחטהו, אמרתי לך העלהו.

וכמובן, שכל מי שמכיר ויודע ומבין, וזכה לטעום טעמה של העבודה ושל קריעה, קריעה בעי״ן, יודע שהדברים קלים להיאמר, וקשים ליישם, כאשר אדם שכל כולו מזבח. כל כולו בוער לעבודת השם, להקרבה. נדרש גם להקריב את הילד למזבח, אבל לדעת מה המקום העלאה ומה מקום השחיטה.

י הקשבה לגבול שבעבודת החינוך

כמובן שהאדם צריך להיות קשוב. קשוב מאוד באוזניו לשמוע את דבר השם. כמובן לא כל אחד הוא אברהם אבינו. לא כל אחד יכול לשמוע את המלאך. אבל הרבה דרכים למקום. יש יועצים. יש גדולי ישראל. יש עובדי השם מופלגים. יש עם מי לשאול. ויש האדם עצמו על ידי תפילות. ועל ידי אוזן קשבת יכול לדעת מה הקדוש ברוך הוא רוצה ממנו.

איפה הגבול שעובר בין העלהו לשחטהו. וכמובן, גם בגבול הזה ישנה מלחמה עצומה, ישנה מלחמה אדירה. אבא, רבי יעקב עוזר, כל כך עמל, כל כך עבד, כל כך השקיע, כל כך השיג הישגים. למה שגם הילד לא יטעם את זה? למה שגם הילד לא יזכה להקיז את הדם?

יא אל תשלח ידך ואל תעש לו מאומה

והנה אנחנו ממשיכים. ויקרא אליו מלאך ה' מן השמיים, ויאמר אברהם, אברהם, ויאמר הנני. ויאמר **אל תשלח ידך אל הנער ואל תעש לו מאומה**. כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה. ולא חסכת את בנך את יחידך ממני. וכאן בוא נשים לב יחד כולנו להקשיב את הלשון של רש"י הקדוש. אל תשלח אומר רשי לשחוט. אמר לו אברהם אבינו למלאך.

אם כן לחינם באתי לכאן. אם כן לחנם באתי לכאן. אעשה בו חבלה ואוציא ממנו מעט דם. אמר לו **אל תעש לו מאומה**. אל תעשה בו מאומה. כלומר... עבודה של שנים, עבודה של יגיעה. יש את השלב שבו אברהם אבינו, שכל אבר ואבר שלו היה מקודש קודש קודשים לקדוש ברוך הוא. הנה, שלושה ימים סחבנו, הגענו להר המוריה. מקום העקידה, מקום המזבח הזה שעתידים להקריב בו כל כך הרבה קורבנות.

אברהם אבינו הוא המציאות, עצם המציאות של אדם שנעקד לשם הקדוש ברוך הוא. והנה, אברהם אבינו עומד בנקודה שבו הוא אומר לפחות טיפה דם, לפחות משהו. ועם מי אנחנו מדברים כאן? אברהם אבינו עמוד החסד שיושב בפתח האוהל לחכות לאורחים. מי שהתפלל על סדום. המציאות, עמוד החסד של העולם אומר לפחות קצת דם. כאן היא הגבול הדק של האדם שקורע מעצמו ושל הקדוש ברוך הוא, כאשר הדבר מגיע לעקידת בנו.

והמלאך אומר לו, **אל תעש לו מאומה**. שוב, אברהם אבינו, אנחנו מדברים פה בעמוד האש ששומע המלאכים, אבל אנחנו מדברים כפי ערכינו, כל אדם. יש מלאך שמודיע לך הרבה שליחים למקום. יש מלמדים, יש מחנכים, יש רב, יש מורי דרך, יש אנשי מקצוע. תתייעץ ותשמע. איפה הנקודה שאומרים לך, **אל תשלח ידך אל הנער**?

יב ההקרבה של הרצון להקריב

אבל זה רק החלק הראשון. איפה העומק? איפה ההמשך? איפה מדרגתו של אברהם אבינו, הפסגה שעליה עומד הכל? אחרי שהסברנו והבנו שאברהם אבינו מקום המזבח, המקום שאדם באמת רוצה להקריב מעצמו, מילדיו, ממשפחתו, אדם שלמד להשקיע בשביל תורה, בשביל יראת שמיים, אדם שיודע את מעלת המזבח. והנה המקום שהוא קולט,

יעקב עוזר, שאיתו פתחנו היום את הסיפור, הוא קולט שהבן שלו, בבר מצווה, אולי לא ידע ארבע מסכתות בעל פה.

הוא קולט שיכול להיות שבחתונה, יכול להיות שכשהוא יהיה חתן, הוא לא ידע חצי ש״ס בעל פה. הוא לא ידע ללמוד בעיון כמו שיעקב עוזר רוצה. הוא לא יהיה בן עלייה מופלג כמו שיעקב עוזר עצמו זכה והגיע. כשאדם מבין את המקום הזה והוא מוכן להניח לסכין, זהו ההקרבה הגדולה ביותר. **הוויתור על הרצון להקריב**. שוב, כשאדם מוכן ורוצה, אנחנו מדברים כאן באנשים שמלומדים ורוצים להקריב בשביל הקדוש ברוך הוא, והם יודעים והם מבינים ש**העלהו ולא שחטהו**, זהו הפסגה של ההקרבה.

עצם הרצון להקריב, אנחנו מוותרים ומקריבים אותו לקדוש ברוך הוא. זהו המקום, זהו האיל שהקדוש ברוך הוא מראה לאברהם. שוב, אברהם אבינו, עקידת בנו, זה מהותו וזה מציאותו. איפה המדרגה של אברהם אבינו כאשר הוא שומע והוא מבין שהוא מקריב עכשיו את הרצון להקריב? את זה הוא מקריב לקדוש ברוך הוא. את התשוקה הכי גדולה שיש לך למסור ולהעביר ולהקיז דם לכבוד הקדוש ברוך הוא, את זה אתה מוסר.

העלהו ולא שחטהו. כאן מדרגתו של אברהם אבינו. זהו האיל שמוקרב על המזבח. ומכאן הקריאה לכל אב ואם, לכל מחנך. לכל מי שמשפיע בסביבתו. שנפנים את המסר שהמזבח נברא להאריך את ימיו של האדם. שהמזבח נועד להקריב קורבנות, אבל נפשות חיים במקום המזבח. שנבין ונפנים את **העלהו ולא שחטהו**. עד כאן השיעור לגבי האדם לזולתו.

יג הסכין המופנית כלפי האדם עצמו

אבל הדברים עמוקים יותר הולכים גם כלפי האדם עצמו. האדם עצמו שרגיל את עצמו. בסכין המקודש עלול חס ושלום גם לחתוך את עצמו. עלול להפוך את הסכין של המזבח של עצמו לחרב כנגד עצמו. כמה וכמה פעמים יש שהאדם העובד השם, בגלל ההרגלים ובגלל המדרגות הנשגבות שהוא הגיע, הוא לא מאפשר לעצמו דברים חיוניים לעצמו, דברים שהם כדי חיותו, דברים שהנפש והרוח צריכים, ובכך, חס ושלום, כאילו הוא דוקר חרב בעצמו.

יד הנזיר כקדוש וכחוטא

ובכך אנחנו רגילים להסביר את הגמרא במסכת תענית בדף יא. שתי מימרות של רבותינו, בזה אחר זה, האם הנזיר נקרא חוטא או נקרא צדיק? רבי אלעזר הקפר אומר על הנזיר, חוטא הוא, וכי במה חטא שציער

עצמו מן היין? ומכאן, אם זה שלא צייר עצמו אלא מדבר אחד נקרא חוטא, המצער עצמו בכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה. ומיד אחר כך הגמרא מביאה דבר רבי אלעזר, שאומר, קדוש יהיה.

ומה המצער עצמו בדבר אחד נקרא קדוש, המצער עצמו בכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה. מקובל, וגם אנחנו הארכנו בזה, שיש כאן מחלוקת ושני גישות, אבל בעומק הדברים, שניהם אומרים אותו דבר. הנזיר הוא חוטא והוא קדוש באותו מקום. כלומר, כפי שהסברנו, אדם מקדש את עצמו, הוא מקבל על עצמו נזירות, הוא מפריש את עצמו מיין, שזה עצם מציאות החיים בזמן של פעם.

במושגים של היום זה אדם שמקבל על עצמו הרבה מעבר ללא לשתות שתייה מתוקה. לא להיות ניזון בכלל מתאוות. הוא נזיר, הוא קדוש, הוא מרומם. אבל בקדושה הזאת מונחת גם חטא. האדם הזה עלול לצער את עצמו ולחתוך מעצמו במקום שהסכין תהפך לחרב. ונמצא שהנזיר הוא קדוש והוא חוטא באותו מקום.

טו תפילה והקשבה לגבולות העבודה

והדברים טובים ומחייבים לכל אדם, לכל אחד שמרים על עצמו חרב. לבקש ולהתחנן לקדוש ברוך הוא שיאיר את עיניו במלאך מן השמיים שיבוא ויגיד לו היכן הוא הגבול של העלהו והיכן מתחיל שחטהו היכן הוא המקום שאדם חייב להקיז דם והיכן חס ושלום זה נהפך להיות חרב. חברים אהובים רבים יודעים לצטט את עשרה ניסיונות שנתנסה בהם אברהם אבינו אבל החלק השפיץ שסיפרנו היום הפסגה של אברהם אבינו שהוא ידע לוותר על הרצון להקריב שידע מתי נהיה מהעלהו לשחטהו.

עלינו להשריש בעצמנו שבעצם עבודת השם, שאדם קורע מעצמו לעבודת השם, מונח שם חרב שרק הקדוש ברוך הוא יכול לעזור לאדם לדעת היכן הגבול. נפתח את לבנו לשמוע את הילדים, את הסביבה שלנו, את עצמנו, את המשפחה שלנו, ונרבה בתפילה עצומה לדעת ולהשכיל ולהבין מהם הגבולות. איפה? איזה חומרה? באיזה מקום? החומרה שאני מקפיד עליה ואני אומר לפחות עוד חמש דפים, עוד עמוד, לפחות עוד תפילה.

היכן הדבר הזה נהפך חס ושלום לחרב? עד כאן החלק הראשון של השיעור לפני שנכנסים לבית מדרשו של הרמח״ל לפני שלוש מאות שנה. היכן הרמח״ל בספריו מדבר בסוגיה זו? זה יהיה החלק השני בשיעור נפרד. אני רוצה לציין כמה דברים לפני הסיום של השיעור שנמסר כאן.

טז דברי האור החיים ומיגון המטרה

ראשית, אני רוצה לציין מה ששמעתי בתור ילד מאבי מורי שליט״א, שציטט את דברי האור החיים הקדוש בפרשת עיר הנידחת, שקשורה למה שדיברנו היום. כתוב בפסוק, ונתן לך רחמים ורחמך וירבך. האור החיים הקדוש מסביר שם, שברגע שאדם נצטווה לרצוח את יושבי עיר הנידחת, לשונו, מעשה זה יוליד טבע אכזריות בלב האדם. כמו שסיפרו לנו הישמעאלים, כי אלה שממונים לרצוח מטעם המלך, יש להם חשק גדול בשעה שהורגים אדם.

דברי האור החיים הקדוש קשורים ומחוברים למה שדיברנו כאן. נקודה שנייה, ישנה תיאוריה שנקראת מיגון המטרה של ג׳יימס שאר, תיאוריה פסיכולוגית שקשורה למה שדיברנו כאן. לא נאריך בזה עוד.

יז השפעת הספרדית כמשל לכוח שפוגע

נקודה שלישית, רצינו לציין סיפור שיכול להמחיש. את הדברים שהתבארו כאן. הסיפור קורה במגפה הספרדית. ב-1918, כידוע, זה אחת המגפות הקטלניות ביותר. 40 מיליון איש מתו במגפה הזאת. בזמן הקורונה התעוררו הרבה דברים, הרבה תובנות, הרבה הקבלות בין הדברים שאנחנו יודעים היום למה שלא ידעו אז. כל פנים, במגפה הספרדית, הרופאים ראו דבר מאוד מוזר. כל המגפות בדרך כלל הורגים את החלשים, את הזקנים, את הילדים.

המערכת החיסון שלהם לא מספיק חזקה. אבל במגפה הספרדית, דווקא המבוגרים יותר והצעירים מאוד, הילדים, הזקנים, ובכלל, אנשים שהיו מחוץ לגבול 40-20, הם אלו ששרדו יותר. ולא רק זה, רק ככל שהאנשים החסונים יותר, חיילים, ספורטאים, אנשים בשיא כוחם, קרסו ומתו בתוך שעות. בשעת מעשה הרופאים לא ידעו להסביר את התופעה, רק כמה עשרות שנים אחר כך המדענים הציעו פתרון.

הצעירים נהרגו בגלל המערכת החיסון החזקה שלהם. והם הסבירו שכשנגיף פולש לגוף, המערכת החיסון שולחת חומרים שנקראים ציטוקינים, שהם מזעיקים את תאי הדם הלבנים, מעלים את החום ויוצרים דלקת שתשרוף את הפולש. ואצל הזקן, אצל האדם החלש, הדברים האלה עובדים לאט יותר, במנגנון מבוקר יותר. ודווקא אצל אנשים שמערכת החיסון עובדת בשיא העוצמה ובשיא הכוח, המערכת הזאת תקפה אותם עצמם.

ולכך: החסונים ככל שהיו יותר חסונים, כך המערכת שלהם הפרישה נוזלים ופתח דלקות, המערכת לא שמעה שום פקודה עד שהאדם מת.

שמעו חברים, המערכת החיסונית שרוצה לעזור לבן אדם, המערכת הזאת הרגה אותו. זה נקרא סערת הציטוקינים. וזה מתחבר הרבה למה שדיברנו כאן.

יח סיום החלק הראשון

כל פנים דיברנו עד עכשיו. על פשט חדש, הבנה חדשה במדרגתו העצומה של אברהם אבינו במעשה העקידה ובמה שנוגע אלינו בחיי היום-יום. בחלק השני נבאר את הדברים מתוך בית מדרשו של רבינו הרמח״ל. ויעזור וייתן השם יתברך שישכיל ויפתח לנו את העיניים ואת האוזניים ואת הלב לדעת לשמוע את הבת קול שיוצא מן השמיים. העלהו לעולה ולא שחטהו שנזכה לגדל את משפחתנו, את ילדינו, בהתמסרות לתורה והמצוות והקדושה וההתחברות, בדיוק בנקודת האיזון הנכונה, ובכך יתקיימו המשך הפסוקים.

יען אשר עשית את הדבר הזה כי ברך אברכך והרבה ארבה את זרעך ככוכבי השמיים וכחול אשר על שפת הים וירש זרעך את שער אויביו והתברכו בזרעך כל גויי הארץ עקב אשר שמעת בקולי אמן כן יהי רצון

סוף החלק הראשון

המשך השיעור בחלק השני